

legerkorps behoefde niets veranderd te worden, de Lichte Divisie kreeg, zodra bekend was dat van de Moerdijkbrug geen gebruik gemaakt kon worden, opdracht, in haar geheel de bruggen bij Geertruidenberg en Heusden te passeren en, zo nodig, in stelling te gaan achter de Merwede.¹

Wat generaal Winkelman hier, in strijd met zijn oorspronkelijke bedoelingen, liet uitvoeren, was (dat zij erkend) hoogst riskant. Gedeeltelijk over smalle wegen en in polderland dat geen enkele beschutting bood, zouden meer dan dertigduizend man aan troepen zich naar een beperkt aantal bruggen moeten begeven – sommige stevige, vaste bruggen, andere lichte pontonbruggen; bruggen die alle nauwelijks door afweergeschut verdedigd werden. 'Er lagen', aldus een der generaals, 'houten noodbruggen die als een lucifershoutje opgeruimd konden worden. Eén bommetje en de zaak lag in elkaar.'² Zo kwam bij alle zorgen die de opperbevelhebber op de 10de mei drukten, ook nog die ene: zou het wel lukken, IIIde legerkorps en Lichte Divisie benoorden de grote rivieren te krijgen?

De beste jagers van de luchtmacht waren uitgeschakeld, Den Haag werd bedreigd, alle bruggen in de as Rotterdam-Moerdijk waren in Duitse

¹ Nierstrasz: *Algemeen Overzicht*, p. 67. Jegens de Enquêtecommissie betoogde generaal Reynders: 'Doordat . . . het IIIde legerkorps en de Lichte Divisie onmiddellijk bevel kregen . . . terug te trekken, waardoor de Peel-Raamstelling . . . maar heel kort weerstand kon bieden en in de loop van de nacht van 10 op 11 mei reeds moest worden ontruimd, kreeg een Duitse pantserdivisie gelegenheid, vrijwel ongehinderd door Noord-Brabant te trekken, zich daar te verenigen met de valschermjagers en verder door te dringen in het hart des lands. Naar mijn mening heeft de legerleiding hier gefaald. Het is voor mij onbegrijpelijk dat op het moment dat de Moerdijkbruggen in 's vijands handen waren, men Brabant heeft ontruimd. Door dit noodlottige besluit, tengevolge waarvan het lot van het land in feite reeds enkele uren na aanvang van de strijd was bezegeld, heeft, naar mijn mening, de opperbevelhebber blijk gegeven, het strategische inzicht dat de toestand vereiste, niet te bezitten.' (Getuige I. H. Reynders, *Enq.*, dl. I c, p. 474). Wij tekenen bij deze philippica aan: 1. dat generaal Winkelman op het moment waarop hij het IIIde legerkorps en de Lichte Divisie gelastte terug te trekken, niet wist dat de Moerdijkbrug verloren gegaan was en evenmin dat de Duitsers met een tankdivisie over de brug wilden trekken; 2. dat het moeilijk was, een zo gecompliceerde operatie als die terugtocht ingrijpend te wijzigen als ze eenmaal in volle gang was; 3. dat de latere verwachting van generaal Winkelman dat de Moerdijkbrug met hulp van het Franse zevende leger heroverd zou worden, niet irreëel was; 4. dat het twijfelachtig genoemd moet worden of men er op 10 of 11 mei in geslaagd zou zijn, de brug te heroveren indien meer krachten ingezet waren dan het 6de grensbataljon. In elk geval hadden de Duitsers hun veldtochtsplan opgesteld, rekening houdend met de aanwezigheid in Noord-Brabant van het IIIde legerkorps en de Lichte Divisie. ² Getuige J. H. Fruijt van Hertog, *Enq.*, dl. I c, p. 281.